MACHSHEVES YECHEZKEL
TORAH OF RAV HARTMAN

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

סנהדרין צג-א

עניין: חנניה מישאל ועזריה להיכא אזלו

מהר"ל חי"א

ורבנן להיכן אזול. דברים אלו צריכים ביאור כי מה שאמר רב בעין מתו, זהו שכאשר נעשה להם נס גדול כמו זה שלא היה שולט בהם כבשן האש. ודבר זה אינו דומה למה שנעשה לדניאל בגוב האריות, כי הארי לפעמים אינו רוצה לאכול מה שאין כן באש שהוא פועל לפי טבעו. ולפי הנס הגדול הזה היה שולט בהם העין. ושמואל אמר ברוק נטבעו אין הפירוש כמשמעו כי דבר זה אי אפשר שיצויר, אבל ר"ל שהיו נמאסים ישראל בעולם, ומפני שהיו ישראל נמאסים בעולם עד שנדחו כמו דבר שנמאס שאמרו כי הש"י היה נוהג עמהם כך והם משתחוים לצלם. ואין לך להקשות, כ"ש שהיה ראוי לשאר מישראל שיהיו נטבעים ברוק ולמה אלו נטבעו ברוק שהרי הם היו צדיקים, שזה אין קשיא כי על ידם היה הנס. וגם הם כלל ועיקר ישראל ולכך היו הם ראשונים להיות נדחים, שהמשפט הוא שהצדיק נתפס בשביל הדור. ור' יוחנן אמר כי עלו לא"י וכו' דעתו כי אדרבה מכח הנס שהגיע להם הוסיפו קדושה על קדושה. ועלו לא"י שהיא ארץ הקדושה, כי דבר זה ראוי להם לפי הנס שנעשה להם.

ישראל קדושים אות חי

[כ] אבל מכל מקום קלקל קצת לאחרים בזה, ומאותו המעשה בא הגזירה, כי דבר זה גרם הקטרוג על כל ישראל. והוא על דרך שאמרה הצרפתית לאליהו, באת אלי להזכיר עוני, כי כשאחד צדיק גדול - גורם קטרוג על האחרים שעמו שאינן כן. וזה טעם שאמרו בחלק (סנהדרין צג, א) דחנניה מישאל ועזריה מתו אח"כ בעון, ולא חשיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא. ולדעתי חכמי ישראל שבאותו דור הם שנתנו עיניהם בם להתקנא על מעשיהם הטוב, דבזה גרם קטרוג עליהם, וכל שחבירו נענש כו'[270] גם הוא נענש על זה גופו, אף שהוא לא פעל רע, לא עדיף מבעל חיים ודומם דאמרה תורה השחת שרוף וכלה לפי שבאת לאדם תקלה על ידיהם. ואף דשאני אדם דחס רחמנא עליה, מכל מקום בעידן ריתחא כשנתעורר הקטרוג על אלו נתעורר גם על הגורם, לפי שאין הקב"ה רוצה שיוגרם קטרוג על בניו. ועל זה מבקשים שלא תעלה קנאת אדם עלי, דאף דהמקנא נענש, גם הוא נענש. ועל כן אליהו

מחשבות חרוץ אות יז (ח)

היה כל כך חילול השם. והחילול השם היה אחר הצלת חנניה מישאל ועזריה, דעל כן היה להם עונש כמו שאמרו בפרק חלק (סנהדרין צג, א) ברוק טבעו, לפי שעל ידם נגרם שהיה חילול השם מכל ישראל. ואף על פי שהם מסרו נפשם על קידוש השם, ומה היה להם למיעבד, ואדרבא עשו זכות גדול, מכל מקום הקב"ה מדקדק עם הצדיקים בכהאי גוונא, שצריך לתקן כל כך שלא יהיה חבירו נענש על ידו, אפילו במה שהוא צדיק יותר. ועל כן הוכרח אליהו להחיות בן הצרפית, שהיא טענה בנה, והעונש היה רק לשעה. ושם דנענשו חנניה מישאל ועזריה, והם נתרצו בכך למסור נפשם גם כן בעד כל ישראל, והם קבלו על עצמם העונש, לא היה עוד מקום למדת הדין לקטרג, כי הם כיפרו וקיבלו העונש בעד כל ישראל. ובזה עלתה להם מה שחשבו ורצו למסור נפשם - בפעל גם כן, בשביל קידוש השם, דכשהקב"ה מדקדק עם חסידיו הוא מתקדש, כמו שאמרו ז"ל על פסוק ונקדש

מלביים

ורבנן להיכא אזלו ר"ל חנניא מישאל ועזריה להיכא אזלו, דמשיצאו מכבשן האש תו לא מדכר להו בכולהו כתיבי? אמר רב בעין הרע מתו, ושמואל אמר ברוק טבעו, ור' יוחנן אמר עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות. כתנאי וכו' ודניאל להיכא אזל אמר רב למיכרא נהרא רבא בטבריא ושמואל אמר לאתויי ביורא דאספסתא, ור' יוחנן אמר לאתויי חזירי דאלכסנדרי של מצרים. דלכאורה קשה על מחלוקת זו דלאחר כל הנסים האלו שנעשו להם תחת נבוכדנצר הרשע ימותו הצדיקים האלו מעין הרע או יטבעו ברוק? לכן האמת יורה דרכו דהחנאים האלה לא יפלגו בזה רק כולם סוברים דעלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות. כי אז היה הזמן של שבעים שנה בין שני המקדשים והכינו את עצמם אל הגאולה השניה, ורצו להסתלק מן תחת בבל ומרסמו קול בבבל (לשטת רב) שמחו בעין הרע. ולשמואל שטבעו ברוק, והוא מליצה על שמחו מחרפת ומקלון מטעם האומות שטפחו על פניהם ואמרו להם יש לכם אלוקי כזה ואתם משתחוים לצלם? וכו', שנאמר שמע נא יהושע כהן הגדול אתה ורעיך היושבים לפניך וכו' איזו הם האנשים שנעשה להן מופת? הוי אומר זה חנניא מישאל ועזריה. ודניאל להיכן אזל? רב אמר למיכרא נהרא רבא בטבריא דדניאל זכר היטב איך שפעת המים בארץ ישראל תלוי אך בהשגחה, וההשגחה נמשכת אחר המעשה ולאו כל יומא איתרחיש ניסא ולא כל יומא ישראל במעלה גדולה, ושמואל אמר לאתויי ביזרא דאספסתא היא מין עשב טוב וגדל בנקל ויכולין לקצור אותו כעשרת פעמים בשנה, ונסע כדי להביא הזריעה הזאת לארץ ישראל שיהיה למדי מאכל לבהמות ויהיה חלב וחמאה, ור' יוחנן אמר לאתויי חזירי דאלכסנדרי מצרים למדינת בבל, דדניאל ידע היטב איך תמיד מדינת ישראל נתהוה לשודה המערכה, עבוד מלחמות בין מצרים לבבל ושאר המדינות דהם רודפי מלחמות היו, ועבור החיל שיהיו חזקים ועצומים צריך לפטמם בבשר ושומן, והנה במצרים היה משפחת חזירים שהיו גדלים למאות וחיה להם בשר לרוב, אבל הם לא הרשיאו משפחה זאת לצאת מאלכסנדרי מצרים בלי חיתוך האם שלה כדי שלא תלד, והלך דניאל וגנב משם זוטרי ואייתי בלא דעתייהו ומסר אותם להמדינות הללו כדי שלא ישתלפו במלחמה עם מצרים עבור זה, ולא יעשו את ארץ ישראל לשדי מלחמה.

SPONSORED LZ"N
AHARON BEN YAAKOV SHALOM • LEAH BAS YITZHAK